

Så ökar vi nyttiggörandet av svensk forskning

Insikter från IVAs projekt Research2Business

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Innehåll

Förord	4
Om projektet	6
Inledning	7
Bakgrund och syfte	8
Uppdraget och dess avgränsningar	10
Projektorganisation	11
Aktiviteter	12
IVAs 100-listor – synliggör forskning för hållbar konkurrenskraft	14
R2B Summit och Sessions – exklusiva mötesplatser	16
R2B Mentor – stärker forskare i samverkan med näringslivet	18
R2B Kunskap – lärande genom görande	19
Mål och måluppfyllnad	20
Effekt mål	21
Målgrupper	21
Insikter	22
10 centrala insikter	23
Slutsats	27
Appendix	28
Referenser och fördjupning	29
Personer och engagemang	29

Förord

»Behovet av en nationell samlingsplats kring nyttiggörande är tydligt.«

I maj 2022 lanserades projektet R2B IVAs fjärde 100-lista, på temat Teknik i mänsklighetens tjänst. 100-listan har kommit att utgöra kärnan i projektet, och vi kan nu se tillbaka på fyra år av ett enormt engagemang för att gemensamt bidra till fler framgångsrika samarbeten kring forskningsresultat som utmynnar i innovationer eller affärsutveckling som stärker vår konkurrenskraft och bidrar till en positiv samhällsutveckling. Behovet av en nationell samlingsplats kring nyttiggörande av forskning är tydligt, och att R2B genom att engagera ett stort antal aktörer har lyckats skapa förutsättningar för det är unikt i sitt slag.

Att Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) har varit en mötesplats för Sveriges framtid i över 100 år är naturligtvis en nyckel till att vi lyckats. En annan har varit vår strategi att lära genom att göra. Tack vare ett arbetssätt där vi hela tiden tillgodogjort oss nya kunskaper och insikter har vi hittat fram till fungerande verktyg och aktiviteter för att minska gapet mellan forskning och affär. Rätt använda är jag övertygad om att de kommer att bidra till ökad kunskapsöverföring och ökad innovationskraft för Sverige.

Jag ser mycket fram emot att följa fortsättningen på det arbete vi inlett tillsammans. Mycket återstår, men vi har kommit en bra bit på väg.

Marianne Dicander Alexandersson
Odförande i styrgruppen
Research2Business

Om projektet

»Det fanns ett stort behov av plattformar för kunskapsutbyte och dialog.«

Inledning

I januari 2018 startade IVA Research2Business, R2B, ett initialt treårigt projekt med möjlighet till en fortsättning under ytterligare sju år givet en positiv utvärdering av utvecklingsfasen. Till följd av coronapandemins påverkan på projektet förlängdes utvecklingsfasen med ett år. De insikter som uppnåtts under de första årens utveckling ledde till beslutet att under 2022 låta projektet leva vidare och övergå till ett etableringsskede. Redan från start väckte R2B ett stort intresse och engagemang.

Idén till projektet är sprungen ur uppfattningen att det på Sveriges universitet och högskolor finns en stor mängd kunskap som inte i tillräcklig grad kommer näringslivet eller samhället till nytta. En uppfattning som stärkts under flera års kontinuerlig dialog med såväl forskare och ledamöter av IVA som företagsledare och personer med lång erfarenhet av arbete inom akademins lednings- och stödfunktioner.

Tio års erfarenhet av IVAs mentorprogram Mentor4Research gav samma bild, vilken klarnade än mer under det förarbete till R2B som gjordes under hösten 2017. Det blev tydligt att det fanns ett behov av plattformar för kunskapsutbyte och dialog som gör det möjligt att överbygga de kulturella skillnader och skilda perspektiv som ofta står i vägen för nyttiggörande. Förarbetet visade också på bred samsyn kring att förbättringspotentialen för samverkan mellan akademi och det omgivande samhället var stor.

Med stöd i sin roll som oberoende akademi och brobyggare mellan forskning, näringsliv och politik tog IVA initiativ till att inom ramen för projektet R2B kraftsamla nationellt, och genom riktade aktiviteter skapa möjligheter till konstruktiva möten mellan lärosäten, näringsliv och stödfunktioner. Ambitionen var redan från starten att verka långsiktigt för att trygga kontinuitet och ett fortsatt engagemang.

Research2Business engagerar nu ett stort antal aktörer och drivs i samarbete med ett flertal organisationer, företag, högskolor och universitet med Vinnova som huvudfinansär.

Att koppla aktiviteterna till aktuella samhällsutmaningar och behov har använts som metod för att väcka engagemang för projektet och visa på de relevanta samhällsvinster ett ökat nyttiggörande av forskning har potential att bidra till. Tydligast märks det i valen av teman för projektets 100-listor; digitalisering, hållbarhet och inte minst krisberedskap i samband med utbrottet av Corona-pandemin 2019.

Research2Business är efter fyra års utveckling en etablerad plattform för samverkan. Att projektet går in i en ny fas innebär inte att den dynamik som skapats genom R2B:s operativa karaktär överges – Research2Business ska också under kommande projektperiod agera som ett utvecklings- och lärandeprojekt för alla medverkande där IVAs roll är att facilitera, katalysera och balansera med fortsatt fokus på ökat nyttiggörande genom samverkan.

Bakgrund och syfte

Projektets utgångspunkt är att Sverige ska bli ledande på att omvandla akademisk forskning till hållbar konkurrenskraft. Potentialen är stor, men för att lyckas behövs fler samarbeten kring forskningsresultat som utmynnar i innovationer eller annan affärsutveckling. Syftet med R2B är därför att bidra till en förbättrad och ökad samverkan mellan forskare på universitet och högskolor och företag. Genom att bygga broar mellan forskningsvärlden och näringslivet kan vi bidra till att forskning som har potential att förändra världen omsättas till faktisk nytta.

Behov av nationell samling av innovationsstöd

Olika former av innovationsstödjande verksamheter finns idag vid flera av Sveriges högskolor och universitet. Innovationsstödens uppgift är huvudsakligen att agera katalysatorer så att forskningen kan omsättas till sådant som skapar värde utanför akademien. Arbetet och stödet är värdefullt, men det är IVAs – och projektet R2Bs huvudfinansierare Vinnovas – erfarenhet att nyttiggörandeprocessen ofta brister i effektivitet, och att samordning mellan och inom innovationskontor, holdingbolag och forskare samt lärosätenas samverkans- och kommunikationsavdelningar saknas i alltför stor utsträckning.

De åtta första innovationskontoren i Sverige inrättades 2009 efter ett regeringsbeslut. 2012 tillkom ytterligare fyra kontor och 2018 ännu ett i samband med att Malmö högskola blev universitet. Beslutet grundades i ett flertal utredningar som hösten 2008 resulterade i propositionen "Ett lyft för forskning och innovation". I propositionen konstaterades att Sverige till delar var en forskningsnation av världsklass, men med stora utmaningar framför sig. Svensk forskning brottades vid tiden med flera allvarliga problem som otillräcklig kvalitet, oförmåga till strategiska satsningar och bristande kommersialisering.

Modellen med innovationskontor presenterades som en del av lösningen med målsättningen att skapa ett väl fungerande system för kunskapsöverföring mellan akademi och nä-

ringsliv. De universitet och högskolor som fick finansiering för att bygga upp kontoren valdes ut mot bakgrund av omfattande forskning inom medicin eller teknik. En förutsättning för att få ta del av stödet var att innovationskontoren skulle verka för kommersialisering av forskning inte bara vid det egna lärosätet utan också vid de universitet och högskolor som saknade motsvarande resurser. Förutsättningarna för att få stöd skulle vara likvärdiga, oavsett hemvist.

Förutom att stärka de holdingbolag som sedan tidigare etablerats på några av lärosätena förväntades det nya systemet med strategiska forskningssatsningar effektivisera nyttiggörandet. 13 år senare är målbilden densamma och samtliga innovationskontor ger uttryck för att det finns potential att öka andelen forskning som kan och ska nyttiggöras. Samtidigt har möjligheterna till effektiv nationell samordning av innovationsstödet successivt minskat i takt med att stödfunktionerna etablerat egna processer och strukturer. IVAs uppfattning är att verksamheterna alltmer fungerar som solitärer, och har hamnat i en uttalad konkurrenssituation med låg tillit till en gemensam kraftsamling.

Hur stor del av forskningen som de facto kommer till nytta är därför, åtminstone i viss mån, hänvisad till graden av engagemang hos respektive stödfunktion där ledning, styrning, erfarenhet, kompetens och lärande blir viktiga framgångsfaktorer. Stor variation i sättet att arbeta, både inom och mellan respektive lärosäte skapar en otydlighet såväl internt som för omgivningen. Det är i många fall svårt att förstå vad stödfunktionerna kan och vill erbjuda.

Hösten 2019 tillsatte regeringen en ny utredning, "Innovation som drivkraft – från forskning till nytta". Utredningen som presenterades i oktober 2020 välkomnades av IVA med förhoppning om ett tydliggörande av stödfunktionernas uppdrag. Det är av stor betydelse att regeringen tar ett övergripande ansvar för landets förmåga till innovation och sätter ramarna för en fungerande struktur med förankring i verkligheten. Ytterst handlar det om att stärka Sveriges konkurrenskraft och att staka ut vägen från forskning och utveckling till jobb, välfärd och tillväxt.

I utredningens slutbetänkande föreslås bland annat att nyttiggörandet ska breddas, att mer entreprenöriell kompetens och faktisk erfarenhet ska kopplas till stödfunktionerna och

att Patent- och registreringsverket, PRV, ska få ett fortsatt och utökat uppdrag för kompetenshöjande insatser inom immaterialrätt. Dessa förslag har IVA ställt sig bakom i det remissyttrande som lämnades in våren 2021. Några av utredarens förslag anser IVA däremot behöver utredas ytterligare, med fokus på att komplettera och stärka det nuvarande stödet genom att fylla identifierade kunskaps- och tillgänglighetsluckor. I maj (valåret) 2022 är det fortfarande oklart vilka av utredarens förslag som kommer att effektueras eftersom ingen lagrådsremiss eller proposition hittills har presenterats.

Behov av kunskapshöjning

Att centrala samhällsstrukturer, som fungerande lagstiftning gällande upphovsrätt och djupare förståelse för att nyttiggörande av forskning är en näringspolitisk angelägenhet, är på plats är nödvändigt för att möjliggöra värdeskapande. Det är IVAs erfarenhet att det inom lärosätena i allmänhet, och hos stödfunktionerna i synnerhet, saknas tillräcklig kompetens i viktiga juridiska frågor som immaterial- och avtalsrätt. Bland forskare finns också en utbredd och helt felaktig uppfattning om att immaterialrätt är ett hinder för innovation och öppenhet. Det är idag få studenter på svenska universitet och högskolor som får sig till goda ens de mest grundläggande kunskaperna om upphovsrättsliga avtal.

Också potentialen för samverkan mellan akademi och näringsliv hämmas till följd av bristande kunskap om varandras perspektiv, förutsättningar och drivkrafter.

Behov av förutsättningar och incitament för samverkan

IVAs bild och erfarenhet är att forskare som regel är intresserade av att synliggöra och nå ut med sin forskning till en bredare krets, inte minst för att upprätta kontakter med näringslivet. Däremot visar de ofta brister i sin kommunikation till målgrupper utanför akademien, då de är ovana att se på sin forskning ur ett perspektiv som fokuserar på hur

den kan tillgängliggöras snarare än dess rent akademiska värde. Det är sedan länge känt att forskningskommunikation i sig är en utmaning, och då inte minst i förhållande till nyttiggörandeprocessen.

Näringslivet, och andra typer av organisationer utanför akademien, har i sin tur stort intresse av att hitta forskningsprojekt med potential för nyttiggörande och kommersialisering. Men att forskare och omgivande samhälle och näringsliv av tradition ofta rör sig i skilda världar med olika fokus och perspektiv medför en avsaknad av naturliga beröringspunkter dem emellan. I tillägg till de kulturella skillnaderna finns ett flertal hinder för näringslivet att ta plats i forsknings-samarbeten, som svårigheter med forskningsansökningar, fungerande avtal och liknande. Dessutom saknas naturliga mötesplatser.

Under 2021 omformulerades samverkansuppdraget inom högskolelagen och förändringen trädde i kraft den 1 juli samma år. Formuleringen lyder: I högskolans uppgift ska det ingå att samverka med det omgivande samhället för ömsesidigt utbyte och verka för att den kunskap och kompetens som finns vid högskolan kommer samhället till nytta.

Behov av strategisk hantering av lärarundantaget

Lärarundantaget innebär att lärare och forskare undantas från "Lag (1949:345) om rätten till arbetstagares uppfinningar (LAU)". Förenklat stipulerar LAU att arbetsgivaren äger rätten till uppfinningen då en anställd uppfinnar något patenterbart.

Lärarundantaget ger forskaren rätt att själv kapitalisera på sina resultat, när dessa utgör patenterbara uppfinningar. Av hävd tillämpas lärarundantag även för verk med upphovsrätt.

Att kontrollen över forskningsresultaten genom lärarundantaget ligger hos forskaren borde stimulera till nyttiggörande. Men eftersom ansvaret, genom samma regel, läggs på forskaren själv samtidigt som tydliga incitamentsstrukturer och processtöd saknas, prioriteras nyttiggörandet ofta lågt av forskaren och uteblir.

Lärandantaget är närmast unikt för Sverige och bottnar i en stark princip att värna fri forskning. Rätt hanterat kan det utgöra en av Sveriges viktigaste konkurrensfördelar. IVA erfar att det finns en samsyn kring lärandantagets fördelar och potential, men stora behov av såväl strategier för som kunskap om hanteringen av regelverket.

Uppdraget och dess avgränsningar

Research2Business, R2B, ska med operativa insatser kraftsamla nationellt för att underlätta möten och utbyte mellan lärosäten, dess stödfunktioner, näringsliv och organisationer för att öka möjligheterna att omsätta svensk forskning till faktisk nytta.

R2B har inte för avsikt att skapa parallella strukturer till de redan etablerade utan söker och öppnar för samverkan med existerande parter som direkt eller indirekt kan dra nytta av eller stötta projektets syfte. Ambitionen är att i första hand uppnå effekt på nationell nivå, men sett på sikt även internationellt.

R2B tar avstamp i behovet av att förbättra nyttiggörande processen och ska genom en medvetet praktisk och lärande ansats på bästa sätt uppfylla sitt syfte och sina mål. De insikter och erfarenheter som projektets aktiviteter resulterar i kommer att ge en ökad kunskap och möjlighet till analys, och leda till insikter som IVA så småningom kan omsätta till policyrekommendationer.

Projektet ska bedrivas långsiktigt med en tidshorisont på minst tio år, inklusive förarbete, utvecklingsfas och etablering. Under det första halvåret hade projektet en medvetet bred ansats för att ge plats åt alla de frågeställningar som behövde adresseras initialt, inte minst sett till intressenternas skiftande drivkrafter och förutsättningar. De följande tre- och ett halvt åren har kännetecknats av experimentering, dynamik, stort engagemang och ökade insikter om uppdragets unicitet. Ett flertal lösningar, aktiviteter, verktyg och organisationsformer har testats för att skapa tydliga resultat både operationellt och policymässigt. Projektet strävar efter ett kollaborativt lärande med stort fokus på värdet i processen.

I samband med att R2B etablerat sig på allvar, slog coronapandemin till med full kraft. På grund av dess varaktighet med långa perioder av restriktioner har ett flertal av projektets aktiviteter påverkats, inte minst vad gäller utformning. Det har handlat om att flytta fram aktiviteter i tiden, att justera eller helt omforma upplägg och att i något fall ställa in. Situationen har ställt höga krav på flexibilitet och kreativitet vilket i flera fall ha visat sig komma projektet till godo. Inte minst har nya former av möteskoncept utvecklats, testats och implementerats. Trots de positiva lärdomarna påverkade de många omställningarna projektets tidplan negativt, vilket ledde till att en tillfällig aktivitetsplan togs fram under våren 2020 och att IVA, Vinnova och projektets övriga parter i mars 2021 beslutade att projektets utvecklingsfas skulle förlängas från tre till fyra år. 2022 lämnar Research2Business utvecklingsfasen och övergår i ett mer tydligt formulerat etableringsskede.

IVA är med sitt kraftfulla nätverk och oberoende av sårbarheten, en utmärkt plattform och mötesplats för forskare och beslutsfattare i näringsliv och omgivande samhälle. IVA kan utgöra en trygg och neutral zon och därmed bidra till tillit och ökad förståelse mellan olika aktörer. Givet sin legitimitet, långsiktighet och samlade kompetens är IVA väl lämpade att driva ett projekt som Research2Business. Genom R2B investerar IVA i en systemförändring som ska förbättra möjligheten och förmågan till nyttiggörande vilket i sin tur påverkar samhällsutvecklingen positivt. Projektet R2B arbetar tvärfunktionellt och har beröringspunkter med alla de fokusområden som IVA arbetar med (Framtidens näringsliv, Kunskap i världsklass, Klimatresurs-energi och Människa-teknik-samhälle) och med ett flertal av IVAs andra pågående projekt. Här finns därför goda möjligheter att bidra till och dra nytta av synergieffekter och erfarenhetsutbyten till gagn för både projektet och IVA som helhet.

Research2Business svarar också direkt mot IVAs uppdrag som lyder: Akademin har till uppgift att till nytta för samhället främja tekniska och ekonomiska vetenskaper och näringslivets utveckling.

Projektorganisation

Projektet involverar och riktar sig till ett stort antal intressenter och en diversifierad målgrupp vilket ställer krav på en dynamisk organisation där såväl näringslivet och samhället som ett stort antal av landets lärosäten finns representerade. R2Bs aktiviteter adresserar alla Sveriges universitet och högskolor.

En viktig utgångspunkt för R2B har varit att redan i ett tidigt skede involvera samtliga stödfunktioner vid landets lärosäten i projektet och ge dem tid att ta till sig och förstå dess syfte. Inte minst för att R2B inte ska uppfattas som ytterligare en (konkurrerande) aktör, intermediär eller som ett parallellt stödsystem. Målsättningen har hela tiden varit att åstadkomma en gemensam kraftsamling och att tillsammans skapa förutsättningar för akademi och näringsliv att mötas i ett ömsesidigt kunskapsutbyte.

R2B drivs av en engagerad projektledning med bred kompetens, en omsorgsfullt sammansatt styrgrupp och en rad arbetsgrupper som efter behov formeras kring projektets olika aktiviteter. Inom organisationen finns också ett tvärfunktionellt forum som samlar deltagare från samtliga mål-

grupper, i form av ett projektråd där flertalet intressentgrupper ingår tillsammans med huvudprojektledaren och styrgruppsordförande. Förutom att bidra med erfarenhet och säkerställa kunskapsinhämtning är rådets främsta uppgift att vara rådgivande och granskande, och att bidra med idéer och vara vägledande åt styrgruppen i beslutsprocesser. Arbetsgrupperna, ofta bestående av medlemmar av projektrådet, kan vända sig direkt till hela projektrådet för avstämning och rådgivning.

I projektets intressentgrupper ingår förutom IVA, Vinnova, forskare, lärosäten, stödfunktioner/intermediärer, företag och andra organisationer också projektambassadörer, projektpartners och politiker. Den breda ansatsen i allmänhet och projektrådets sammansättning i synnerhet är en garant för att projektet både involverar, når ut till och påverkar en mycket stor mängd människor inom framför allt akademien och näringslivet.

Aktiviteter

»Att bidra till förbättrad samverkan mellan forskare och företag har varit vägledande.«

Figur 1: Metod för utveckling av projektet.

Under de första fyra åren har projektet synliggjort aktuell forskning, skapat både fysiska och digitala mötesplatser, lyft goda exempel på samverkan och nyttiggörande, tagit del av och förmedlat kunskap och erfarenheter genom en aktiv och iterativ lärandeprocess där uppemot ett tusental aktörer från akademien, näringslivet och andra organisationer hittills har engagerats. R2B:s övergripande syfte att bidra till förbättrad samverkan mellan forskare och företag, har varit vägledande för samtliga aktiviteter. Att aktiviteterna har en tydlig bäring på varandra och bildar en helhet har under utvecklingsfasen visat sig vara en styrka och en viktig parameter för att uppnå resultat.

Stort fokus har lagts vid att uppnå en ökad förståelse för, och kunskaper om, såväl näringslivets som forskarvärldens drivkrafter och utmaningar. R2B har på en övergripande nivå följt den så kallade PDCA-cykeln steg där aktiviteter har utvecklats genom scenariobaserat lärande för att sedan planläggas, kontrolleras, verifieras och genomförs – och utvärderas.

De centrala aktiviteterna har varit IVAs 100-lista som på årlig basis exponerar högaktuella forskningsprojekt inom ett aktuellt ämne, mötesplatserna R2B Summit och Sessions, Mentorprogrammet R2B Mentor, R2B Kunskap med seminarier, rundabordssamtal och liknande.

Figur 2: Samverkande aktiviteter.

Initialt låg huvudfokus på att skapa mötesplatser för projektets målgrupper. 100-listorna föddes därför ur ambitionen att hitta och samla in forskningsprojekt och forskare som skulle vara intressanta för näringslivet att ta del av och möta. Projektet upptäckte snart att synliggörandet av forskningsprojekten och 100-listan i sig utgjorde ett stort värde, och var en viktig nyckel till att skapa intresse för mötesplatserna. Det medförde ett ökat fokus på exponering av 100-listan, och kommunikation riktad också utanför de omedelbara målgrupperna vilket visat sig vara framgångsrikt.

IVAs 100-listor – synliggör forskning för hållbar konkurrenskraft

IVAs 100-lista exponerar forskningsresultat från Sveriges lärosäten inom ett angeläget och aktuellt tema med näringslivets och samhällets beslutsfattare som främsta målgrupp.

Listan sätter ljus på samtida forskning med stor potential att skapa nytta inom överskådlig framtid – antingen genom kommersialisering av nya produkter och tjänster eller affärs- och metodutveckling alternativt samhällspåverkan. Syftet är att underlätta för företag och forskare att hitta varandra och tillsammans skapa nya innovationer och affärsmöjligheter. Den första 100-listan presenterades 2019, samma år som IVA fyllde 100 år, därav namnet.

Temat för 2019 var digitalisering, 2020 hållbarhet och 2021 hållbar krisberedskap. Temat för 2022 års lista är teknik i mänskighetens tjänst, ett avsiktligt bredare tema med direkt koppling till IVAs vision.

Urvalet till listorna görs genom en väl definierad process, som förfinats under projektets gång, med hjälp av några av Sveriges mest namnkunniga på området från akademi, näringsliv och offentlig verksamhet i urvalskommittén. Listorna är unika i sitt slag och visar på bredden i den forskning som bedrivs på såväl de större som mindre lärosätena

i Sverige. De projekt som väljs ut bedöms alla ha kapacitet att utvecklas till innovationer. Scoopet för varje lista är avsiktligt brett och tolkningsutrymmet generöst med målsättningen att listorna ska representera både spets och bredd inom svensk forskning.

Lanseringen av den första 100-listan föregicks av en grundlig analys för att ta fram relevanta urvalskriterier mot bakgrund av R2B:s syfte och mål. Dessutom genomfördes ett digert research- och förankringsarbete såväl inom IVA som hos R2B:s intressenter. En plattform för insamling och exponering av de nominerade forskarna och deras projekt arbetades fram liksom planer för bland annat press och annan intern och extern kommunikation.

De forskare eller forskarteam som söker till 100-listan ska förutom att forskningen bedrivs inom årets tema vara verk samma inom tekniska eller ekonomiska vetenskaper, och ha en uttalad drivkraft att vilja utveckla sin forskning genom exempelvis affärsutveckling. Hög vetenskaplig kvalitet är en grundförutsättning och de fem kriterier som ska uppfyllas är affärsutvecklings- och/eller innovationspotential som kan leda till konkurrenskraft och samhällsnytta, forskarens/forskningsteamets kapacitet för genomförande, samt forskningsprojektets aktualitet, originalitet och hållbarhet där de två förstnämnda rankas högst. Forskaren eller forskarteamet ska kunna ge en fördjupad beskrivning av sin forskning och målsättningen med densamma. Forskningen ska dessutom ha kommit tillräckligt långt för att kunna presenteras och synliggöras offentligt samt vara möjlig att omsätta i närtid. Om det uppstår en konkurrenssituation mellan liknande forskningsprojekt är det bedömningen av projektets möjlighet till nyttiggörande som faller avgörandet för antagning till listan.

100-listan har utvecklats till ett unikt skyltfönster som kan ge forskningsprojekt ökade möjligheter att komma till faktisk nytta. IVA och projektets partners arbetar aktivt, både vid 100-listans offentliggörande och löpande under året, med att skapa intresse och uppmärksamhet kring 100-listan och de deltagande projekten.

Representanter för de utvalda forskningsprojekten erbjuds att delta i skraddarsydda aktiviteter som syftar till att öka möjligheterna till samverkan kring nyttiggörande. För en

stor andel av deltagarna har platsen på någon av IVAs 100-listor lett till ökade kontakter med näringslivet, andra forskare och andra värdefulla kontakter. Många upplever också att deltagandet gett dem ökad kunskap om innovationsstöd, näringslivets perspektiv på forskning och möjligheter till praktisk tillämpning. Med listorna har de deltagande forskarna fått ett nytt viktigt sammanhang som de gärna och ofta refererar till.

Aktiviteten har också lett till ett ökat inflöde till stödfunktionerna. För forskarna på listan följer ofta en ökad kunskap om stödfunktionerna och vad de kan erbjuda, tillsammans med en större förståelse för näringslivets perspektiv på forskning och vilka möjligheter som finns för praktisk tillämpning. 100-listorna uppfyller med andra ord i mångt och mycket sitt ursprungliga syfte.

Men det har också, tack vare synliggörandet av såväl forskningsprojekt som forskare, blivit än mer tydligt vad som krävs för att åstadkomma nyttiggörande, inte minst ur forskarnas perspektiv. Möjlighet att hitta finansiering, att den svenska forskningmodellen justeras, tillgång till kontaktpunkter till beslutsfattare inom näringsliv och det allmänna, rådgivning i sådant som hållbarhetsfrågor, hjälp att kommunicera, engagemang från industrin/näringslivet samt mer tid till conceptualisering är några av de konkreta behov som deltagarna påtalat i uppföljningarna av de tre första 100-listorna. Det är därför viktigt att listorna inte betraktas som solitära aktiviteter utan som en del av R2B:s helhet, med en rad samverkande aktiviteter för att öka möjligheten att kanalisera och möta de identifierade behoven. En stor utmaning för många av forskningsprojekten är att hantera övergången från forskning och innovation som affärsidé till att bli ett mer affärsdrivande företag då entreprenöriella förhållanden/kompetens/erfarenheter ofta saknas i teamen och hos den enskilda forskaren.

Genom 100-listorna har det blivit tydligt att Sveriges universitet och högskolor håller en mycket hög kvalitet av forskningsprojekt med potential för nyttiggörande. Det har successivt visat sig att listorna har betydligt fler användningsområden än de mest uppenbara där REACH-programmet är ett första test på utökad användning. I en överenskommelse mellan Vinnova och IVA ges upp emot fyra forskare (under 2022) från IVAs 100-listor möjlighet att

delta i inkubatorprogrammet REACH med bas i Nordic Innovation House i Kalifornien, finansierat av Vinnova. REACH riktar sig till forskare vars forskningsprojekt har fokus på teknik och lösningar som är relevanta för Silicon Valleys ekosystem, och har en potential att kommersialiseras. Deltagarna erbjuds fördjupade kunskaper och betydelsefulla nätverk för att ta sin forskning till faktisk nytta, och möjlighet att validera sina forskningsidéer med stöd av Silicon Valleys ekosystem genom workshops, mentorskap och affärsorienterade möten.

Listorna kan bevisligen fungera som ett rekryteringsunderlag i ett flertal sammanhang. Ett ytterligare exempel är Vinnovas program som erbjuder finansiering för personer verksamma inom forskning som vill få möjlighet att under en period arbeta inom en annan organisation än den egna. 100-listorna kan på så sätt även bidra till ökad rörlighet mellan akademi och näringsliv – också gällande det omvända, att hitta former för hur entreprenörer kan komplettera forskarteam.

Kommunikationen kring listorna har varit effektiv och nått ut brett med ett stort genomslag. Ett flertal projekt på listorna har uppmärksammats i artiklar, både digitalt och i tryckta medier, i radio- och TV-inslag och fått stor spridning i sociala medier. Publiceringar om 100-listorna på IVAs egen webbplats är kontinuerligt bland de mest besökta sidorna. En framgångsfaktor har varit att lärosätenas kommunikationsavdelningar har försetts med webb- och pressmaterial som använts flitigt och gett ökad synlighet både för lärosätena, forskningsprojekten, R2B och IVA. Deltagare rekommenderar gärna forskarkollegor att söka till kommande listor.

Antalet nomineringar till den första listan 2019 med tema digitalisering uppgick till 320, och ansökningarna till 122 vilket var betydligt fler än förväntat. 67 projekt från 20 lärosäten valdes ut och presenterades på 100-listan. Andra året, till 2020 års 100-lista på temat hållbarhet, mottogs 288 nomineringar och 139 ansökningar. Av dessa gallrades 94 projekt ut vilka representerade 27 lärosäten. 2021 då temat var krisberedskap och nomineringsförfarandet var något nedtonat, kom det in 25 nomineringar och 77 ansökningar, varav 51 projekt från 16 lärosäten antogs. 2022 var temat teknik i mänsklighetens tjänst, 76 nomineringar och 91 ansökningar togs emot varav 70 projekt från 20 lärosäten antogs och publicerades.

R2B Summit och Sessions – exklusiva mötesplatser

2019 arrangerades den första R2B Summit i Stockholm, tänkt att bli ett årligt återkommande arrangemang. Till denna nationella mötesplats inbjöds forskare från universitet, högskolor och institut och beslutsfattare med ansvar för innovation, forskning och utveckling på företag och organisationer. R2B Summit 2020 genomfördes helt digitalt på grund av covid-19 och kompletterades med R2B Sessions, fördjupade presentationer i digitala mötesrum. Inga nationella R2B Summits eller Sessions genomfördes under 2021, däremot arrangerade IVA Väst och stödfunktionerna vid Göteborgs Universitet och Chalmers en regional Summit våren 2021. I mars 2022 arrangerades R2B Sessions vid ett tillfälle, i samarbete med MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

R2B Summit är tänkt att vara ett helgdagsarrangemang med fokus på möten mellan 100-listans forskare och de inbjudna företagen och organisationerna. Målsättningen är att genom kontaktskapande och samtal öka den ömsesidiga förståelsen för varandras skilda villkor och behov, som i förlängningen kan leda till möjligheter till nya former av samverkan och samarbeten. Filosofin bakom R2B Summit är dels tron på värdet i det oväntade mötet, dels kraften i att många möter många. Att det också är en branschöver-skridande aktivitet ger ytterligare utrymme för skilda perspektiv som kan öppna upp nya dimensioner kring nyttiggörande. R2B Summit är inte primärt tänkt att fungera som ett finansieringsevent eller en arena för matchmaking även om det uppstår.

På programmet står också inspirationsföreläsningar och samtal kring det aktuella temat med nyttiggörandet som utgångspunkt. Ett flertal välkända näringslivsprofiler deltog 2019 och 2020, och också politiken representerades av näringsminister Ibrahim Baylan 2019 och ministern för högre utbildning och forskning, Matilda Ernkrans 2020.

Som en del av 2020 års digitala Summit genomfördes cirka 50 forskapresentationer i digitala mötesrum, under namnet R2B Sessions. De inbjudna deltagarna fick ta del av totalt tio forskningsprojekt fördelat på två pass och efter varje presentation fanns utrymme för frågor och diskussioner. Inför

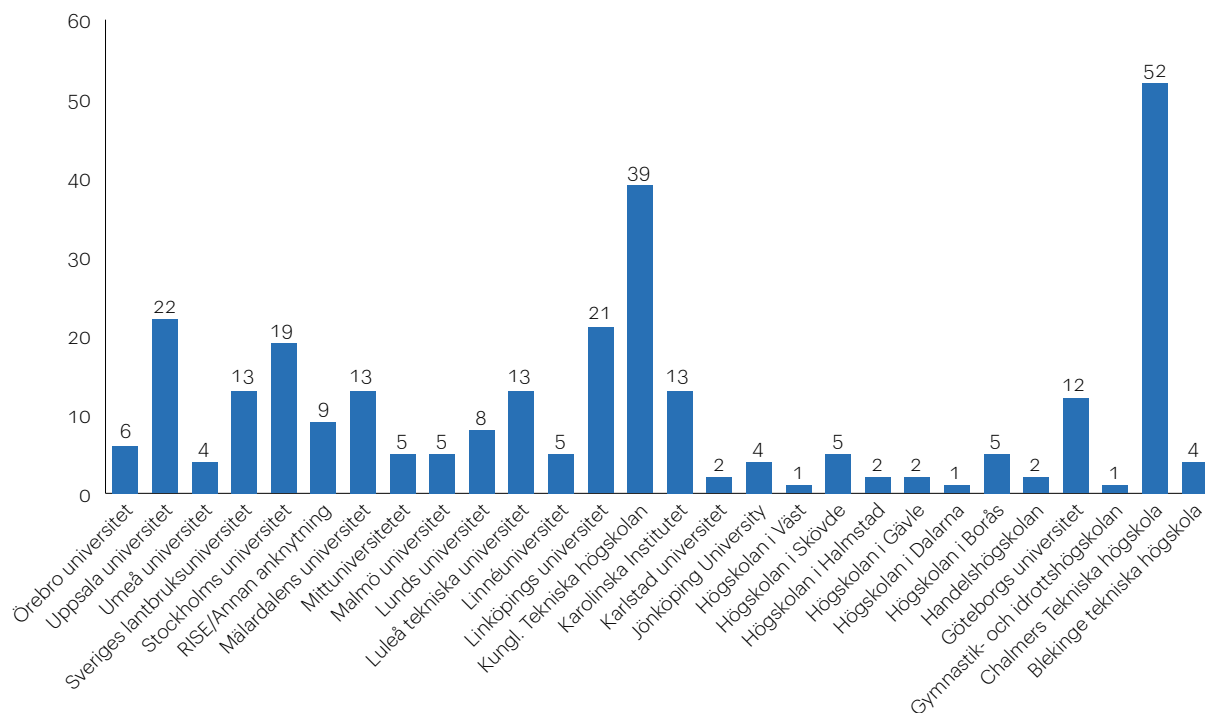
Summit och Sessions hade forskarna spelat in korta pitch-filmer där de presenterade sina projekt på cirka 1 minut. Filmerna publicerades på YouTube och är fortsatt tillgängliga.

Inför R2B Sessions fick forskarna hjälp av IVA och projektet med förberedelser och tydliga instruktioner, och med presentations- och kommunikationsstöd. Bland annat producerades en film där forskningskommunikatören och presentationscoachen Anders Sahlman delade med sig av några av sina mest värdefulla tips. Underlaget kom att bli mycket uppskattat bland forskare och innovationsstödsfunktioner som såg det som en värdefull träning i att utveckla förmågan att kommunicera med ett tydligt och målgruppsan-

passat budskap. IVAs och projektets film med Anders Sahlman har sedan den publicerades på IVAs YouTube-kanal fått spridning långt utanför den primära målgruppen och är nu den mest sedda filmen på kanalen.

Både det nya digitala mötesformatet R2B Sessions och filmen är tydliga exempel på den omarbetning av aktiviteter som under lång tid präglade stora delar av projektet till följd av de förändrade förutsättningarna under coronapandemin.

R2B Summit och Sessions har utvecklats i nära dialog med de primära målgrupperna där forskarnas utvärdering varit till god hjälp. Även stödfunktionerna har en viktig roll, och

Figur 3: IVAs 100-listor 2019–2022. Forskningsprojektens representation per lärosäte.

genom att de medverkar i aktiviteten synliggörs också deras erbjudande för fler. Det är också värdefullt att ledamöter av IVA deltagit i organisationen runt Summit och Sessions och agerar som ambassadörer för R2B. De relativt vitt skilda uppläggen för arrangemangen och de utmaningar som fanns inför 2020 med pandemin, dess påfrestningar på näringslivet och påverkan på bemanning av aktiviteten gör det svårt att komma fram till en samlad analys av utfallet av R2B Summit 2019 och 2020. Det digitala formatet fungerade, men en stor majoritet betonade ändå i sina utvärderingar hur stort värdet av att träffas på riktigt är. Av den anledningen togs beslutet att skjuta på 2021 års nationella Summit tills det återigen var möjligt att anordna fysiska möten. Planen är att kunna arrangera ett fysiskt event hösten 2022, där forskarna från både 2021 och 2022 års 100-listor erbjuds att delta.

Vid 2019 års R2B Summit deltog 64 forskningsprojekt som mötte cirka 100 näringslivsrepresentanter. 2020 års Sum-

mit lockade cirka 400 deltagare och de påföljande Sessions cirka 900 respektive cirka 350 deltagare.

R2B Mentor – stärker forskare i samverkan med näringslivet

Mentorprogrammet R2B Mentor genomfördes som en årlång pilot under 2019 – 2020 (delvis förlängt under 2021 till följd av coronapandemin) riktat till forskare som ville förbättra sina möjligheter att nyttiggöra sin forskning genom att lära sig mer om affärsutveckling och näringslivets villkor. De åtta forskarna, varav merparten kom från 2019 års 100-lista, matchades med varsin erfaren mentor ur IVAs nätverk.

Flera lärosäten bedriver mentorprogram, men möjligheterna till att genomföra effektiva program varierar stort. De

mindre universiteterna och högskolorna kan ha svårt att få tillgång till kapacitet och då framför allt i form av mentorer. IVA har lång erfarenhet av att bedriva mentorsprogram som Mentor4Innovation, ett karriärprogram för unga lovande forskare som bygger på tio års samlad erfarenhet från det uppskattade Mentor4Research. Erfarenhet från båda dessa och andra framgångsrika program visar bland annat att mentorskap är ett viktigt verktyg. Inte bara för att vidga sina perspektiv utan också för att lyckas skapa faktisk nytta av sina forskningsresultat. I IVAs nätverk finns många presumtiva mentorer med hög kompetens, bred näringslivbakgrund och stort samhällsengagemang. Mot denna bakgrund föll det sig naturligt att prova ett mentorsprogram som en av aktiviteterna i R2B, med mentorer med erfarenhet av de problemställningar och utmaningar som uppstår i skärningspunkten mellan akademi och näringsliv och som kan vara aktiva i processen när resultatet av forskningen ska föras ut i näringslivet.

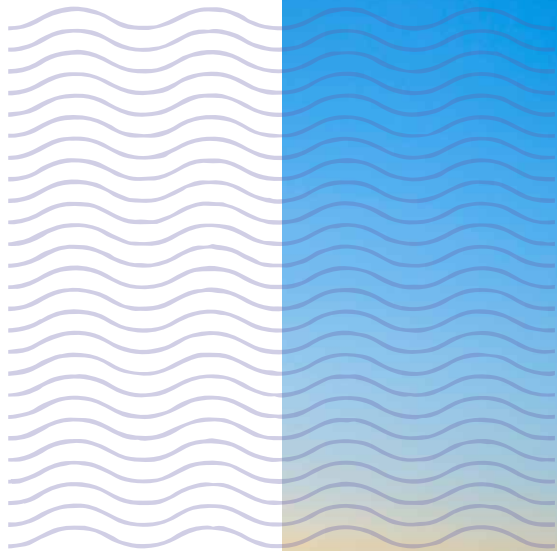
De ämnen som adresserats inom pilotprogrammet R2B Mentor är, förutom nyttiggörande och den ibland skilda synen på densamma, också frågor om samverkan, kommersialisering av forskning och kultur- och attitydförändringar. Inom programmet genomfördes uppföljande djupintervjuer med deltagarna med ett odelat positivt utfall. R2B Mentor kan konstateras utgöra ytterligare en viktig del i helheten för att på ett så effektivt sätt som möjligt uppnå R2B:s syfte att bidra till en förbättrad och ökad samverkan mellan akademi och näringsliv. Mot bakgrund av Vinnovas och IVAs samlade uppfattning att mentorskap är en uppgift som ska ligga på lärosätena själva i första hand, kommer R2B Mentor inte att få en fortsättning inom ramen för projektet R2B. Den samlade erfarenheten och insikterna från genomförandet kan däremot med fördel omsättas hos lärosäten som vill driva liknande initiativ.

R2B Kunskap – lärande genom görande

Att parallellt med de mer konkreta aktiviteterna samla och sprida kunskap, erfarenheter och lärdomar genom seminarier, projektmöten, rundabordssamtal, arbets- och referensgrupper och kommunikation har varit centralt för Re-

search2Business under hela projektet. R2B har bland annat medverkat under Almedalsveckan 2018 och 2019 med seminarierna "Ökat nyttiggörande av forskning i näringslivet – hur ska det gå till?" med cirka 250 deltagare respektive "Forskning – en bra affär för näringslivet" med cirka 100 deltagare. Under 2020 genomfördes seminariet "Näringslivets perspektiv på nyttiggörande av forskning" med cirka 430 deltagare och seminariet om utredningen av innovationsstöd med cirka 400 deltagare. Under 2020 arrangerades också panelsamtalet R2B Wake up call med 350 deltagare och seminariet "Coronarelaterad forskning söker möjligheter att omsättas till nytta" också med cirka 350 deltagare. Flertalet av dessa kunde ses, och finns tillgängliga i efterhand, digitalt.

Kunskap och kunskapsöverföring är centralt för R2B och en viktig länk i den kedja av aktiviteterna som utgör projektet. De kommunikativa insatserna utgör en viktig del av detta. Projektet har renderat ett stort antal intervjuer, artiklar, pressmeddelanden och filmer som publicerats på IVAs webbsida sociala medier, och nyhetsbrev har skickats ut på regelbunden basis. Också andra intressenter och partners till projektet har i stor utsträckning delat R2Bs kommunikation, och i flera fall producerat egna inlägg, artiklar och filmer med koppling till projektets aktiviteter. Inte minst gäller det samtliga lärosäten och flera innovationskontor som använt projektets underlag för att producera egna pressmeddelanden och webbnyheter med lokal vinkling, med gott resultat. R2B och IVAs 100-lista har bland annat uppmärksammats av traditionell press som Dagens Industri och Aktuell Hållbarhet och framför allt i många inlägg med stor spridning på sociala medier.

Mål och måluppfyllnad

»Ett operativt projekt där
de första åren präglas av
experimenterande.«

Det är styrgruppens intention att Research2Business främst ska vara ett operativt projekt där de första åren präglas av experimenterande för att via utveckling hitta den väg som bäst fyller projektets syfte och mål på längre sikt. Under utvecklingsfasen har projektet skaffat sig insikter och erfarenheter som underlag för analys, rekommendationer och slutsatser. Dessa kan IVA i sin tur omsätta till kunskaps- och policyfrågor.

R2B utvärderas främst genom uppfyllelse av projektmål och aktiviteter som mäts genom enkätundersökningar till medverkande målgrupper, uppmärksamhet och synlighet som mäts via till exempel webbtrafik samt mediegenomslag som också kan mätas och värderas. Projektmålen för utvecklingsfasen har uppfyllts och i vissa fall överträffats, men också i viss mån reviderats under projektets gång – delvis till följd av förändrade förutsättningar för arbetet under coronapandemin men också till följd av projektprocessens lärande och iterativa karaktär.

De verktyg som har tagits fram under projektets utvecklingsfas, såsom 100-listans ansöknings- och urvalsplattform och presentationsstöd inför Sessions och självskattningsverktyg, inklusive respektive utarbetningsprocess har inte bara, i en bred bemärkelse, svarat mot behoven av nyttiggörande utan också skapat värde långt bortom kommersialisering, självskattnings och kommunikation.

Effektmål och projektmål har reviderats inför etableringsfasen som inleddes under hösten 2022.

Effektmål

IVA ska genom R2B och när projektet avslutas 2028 ha bidragit till att:

- Stärka bilden av Sverige som kunskapsnation.
- Öka erkännandet av forskare, forskning och lärosäten.
- Öka näringslivets tillgång till kunskap som kan bidra till konkurrenskraft.

- Graden av (samhälleligt) nyttiggörande och kommersialisering av forskningsresultat från svenska lärosäten har ökat väsentligt.
- Det ömsesidiga utbytet mellan akademiska forskare och företagens beslutsfattare har ökat.
- Öka samverkan mellan Sveriges lärosäten i nationella och internationella sammanhang.
- Öka forskares och företags kännedom om verksamheter (intermediärer) inom lärosätena som arbetar med kommersialisering, nyttiggörande och innovation.
- Skapa och stärka samverkan som tar vid där lärosätenas uppgift avtar regionalt, genom nationellt riktade insatser och gemensam kraftsamling mellan lärosäten, näringslivet och stödjande aktörer inom området.

Målgrupper

R2B har sedan starten arbetat med en ambition att långsiktigt engagera och involvera representanter för samtliga målgrupper i gemensamma insatser för att uppnå projektets mål och syfte. Ansträngningarna har resulterat i ett etablerat nätverk med bred kompetens och representation, och ett stort engagemang för att delta i och bidra till att utveckla och genomföra fortsatta aktiviteter. Nätverket och målgrupperna utgör därmed i sig en stor del av projektets värdeskapande – hittills och framåt.

- **Näringslivet** – vd och beslutsfattare inom företag och organisationer med ansvar för forskning, utveckling och innovation.
- **Forskare och forskarteam vid svenska lärosäten** – inom tekniska och ekonomiska vetenskaper.
- **Ledning av lärosäten** – i första hand rektorer.
- **Intermediärer** – aktörer och organisationer i innovationsstödsystemet, inom och vid sidan av akademien.
- **IVAs nätverk** – ledamöter av IVA, IVAs Näringslivsråd och Studentråd, m.fl.
- **Politiker och andra beslutsfattare** – på nationell nivå.
- **Finansiärer och partners** till projektet.

Insikter

»Synliggörande leder till ökad samverkan och nyttiggörande.«

Utkomsten och utvärderingarna av alla de aktiviteter som genomförts i projektet bekräftar hypotesen att synliggörande av forskning leder till mer kunskap, ökad samverkan och nyttiggörande. Research2Business har genererat ett antal bekräftande och nya insikter, och fördjupad kunskap, om:

- De utmaningar som behöver hanteras för att effektivisera nyttiggörandet av den forskning som bedrivs på svenska lärosäten.
- De möjligheter som finns att effektivisera nyttiggörande genom riktade aktiviteter, rätt stöd och nya kommunikationsvägar.

10 centrala insikter

1. Många forskningsprojekt på svenska lärosäten har potential för nyttiggörande

De närmare 300 forskningsprojekten på IVAs fyra publicerade 100-listor ger oss starka indikationer om att det reella antalet forskningsprojekt med potential för nyttiggörande är betydligt större än så. Samtliga projekt som valts ut till 100-listan visar på stor potential, och många av dem har uppnått – eller är på god väg att uppnå – kommersiell framgång eller andra former av faktisk nytta.

2. Mindre lärosäten är inte sämre på forskning med potential för nyttiggörande

Ett relativt stort antal av forskningsprojekten på IVAs 100-listor kommer från landets mindre och yngre lärosäten.

3. Många forskare har intresse av nyttiggörande i samverkan med näringslivet – men har behov av bättre kunskap om hur

Forskarna som söker kontakt med näringslivet och det omgivande samhället för samverkan kring fortsatt utveckling, tillämpning och nyttiggörande av sin forskning är många. Många är också exemplen på när denna samverkan trots ambitionerna inte realiseras. Forskarnas behov, i många fall tydligt uttryckt av dem själva, handlar huvudsakligen om att få tillgång till:

- Bättre kunskap om, och stöd för praktisk tillämpning av, målgruppsanpassad kommunikation.
- Bättre kunskap om näringslivets och andra icke-akademiska aktörers perspektiv, behov och intresse av forskningen.
- Bättre kunskap om immaterial- och avtalsrätt och andra juridiska aspekter
- Entreprenöriell och affärsmässig kompetens i forskningsteamet

”Det är slående att forskarna i sina presentationer förhåller sig mer till de vetenskapliga frågeställningarna och mindre till nyttiggörandeprocessen (som för kommersialisering t.ex. skulle vara kund, marknad, egen roll framöver, behov för att nå marknadsinsteg etc.). Det leder till att frågorna blir få i mötena [med näringslivet då mötets avsikt inte triggas av vad forskaren beskriver].”

Representant från näringsliv/organisation som deltagit i R2B Session (ur anonym utvärdering)

”Att nå ut och att hitta ”rätt” tonläge i marknadsföringen av forskningens nytta [är ett behov jag har för att lyckas med nyttiggörande och samverkan].”

Forskare på IVAs 100-lista (ur anonym utvärdering)

”Forskare kan inte sitta och skriva publikationer och sen kasta dom över muren och tro att folk ska plocka upp dem. Akademien måste ta mycket större ansvar och förstå att det måste vara såväl in som ut. Då kan det bli relevanta forskningsfrågor på riktigt.”

Anne Lidgard, Vinnova

”Kunskaperna brister inom akademien. Det är komplext. Och de tjocka avtalen är oftast standardskrivningar vilket inte är optimalt när resultaten är spjutspetsforskning. Tidiga avtal är nödvändiga för ett lyckat samverkans- och utvecklingsprojekt. Det finns en risk att resultaten från ett projekt, delvis finansierat av ett företag, blir en offentlig handling.”

Christina Wainikka, policyexpert
immaterialrätt Svenskt Näringsliv

4. Akademiens attityd till nyttiggörande av forskning och samverkan med näringslivet är inte enbart positiv

Avgörande för att forskningsresultat och kunskap ska nå ut och komma till faktisk nytta är att de omges av incitament och att lärosätena drivs av en kultur som främjar nyttiggörande. Där är inte alla lärosätena ännu. Även om inte all forskning är mogen för att nyttjas direkt, måste det långsiktiga målet vara att forskning ska generera värde för samhället.

”Det finns grupperingar inom akademien som tycker att nyttiggörande är smutsigt och fult. Nyttiggörande handlar inte bara om kommersiella processer även om det på universiteten är ett stort fokus på den aspekten. En aspekt som många forskare ryggar för. Det krävs därför en kulturförändring av synen på nyttiggörandeprocessen [inom akademien].”

Anna Holmberg Borkmann, Chalmers och Sahl-grenskas entreprenörsskola.

”Framstående forskning räcker inte för att attrahera företagens FoU-investeringar eller för att säkra framtidens exportintäkter. För det krävs ett bra samarbetsklimat med incitament för samverkan liksom öronmärkta anslag för samarbeten.”

Anna Sandström, Astra Zeneca

”Det finns många aspekter på nyttiggörande. En av dem är strategisk. De första frågorna som ett lärosäte bör fundera igenom är vad nyttiggörande innebär. Och varför man ska ägna sig åt det. Det är absolut nyckelfrågorna för att man ska kunna se hur nyttiggörande ska kunna stärka lärosätet. Det har sektorn som helhet ägnat alldeles för lite tid åt.”

Fredrik Hörstedt, tidigare rektor för nyttiggörande Chalmers

5. Stödfunktionerna har svårt att nå fram till forskarna

De innovationsstödjande verksamheterna, som innovationskontor och holdingbolag, verkar för nyttiggörande av forskningsbaserad kunskap vid våra lärosäten. De erbjuder bland annat kommunikationsstöd, framtagande av immateriella rättigheter, licensiering, kontinuerlig feedback under kommersialiseringsprocessen och samverkan av olika slag. Stödet används dock i väldigt varierande utsträckning. Runt 40 procent av forskarna på IVAs 100-listor uppger att de inte tagit hjälp av lärosätets innovationskontor eller liknande stödfunktion inför sin ansökan och deltagande på listan, och endast runt 20 procent hade regelbunden kontakt med stödfunktionen efter publiceringen.

För att bättre nå ut ser IVA ett tydligt behov av att stödfunktionernas uppdrag tydliggörs. Det är också av avgörande betydelse för att öka genomströmningen att innovationsstöden blir mer uppsökande – och mindre förvaltande – till sin karaktär.

”Den största utmaningen är att kännedomen om stödfunktionerna är låg. Forskarnas förståelse för att de både kan samarbeta och konkurrera med näringslivet, behöver öka.”

Mona Wilcke, vd Stockholms universitets Holding AB

6. Näringslivet och akademien har olika fokus och perspektiv

Utbyte och möten med aktörer utanför den egna sfären är en grundförutsättning för innovation och värdeskapande

– vilket försvåras av bristande kunskap om och förståelse för varandras perspektiv.

“För forskare är kunskapen i sig det finaste. För entreprenörer är kunskap ett verktyg för att skapa ekonomisk tillväxt. Det finns ingen naturlig attraktion mellan de båda världarna. Detta kan skapa konflikter när de möts. Forskare och entreprenör måste förstå varandra. Om ett gemensamt projekt ska lyckas behövs en gemensam och tydlig vision redan från början.”

Saeid Esmaeilzadeh, forskare och entreprenör

“Forskare har fokus på att generera kunskap. Även om en teori inte fungerar i verkligheten, så är de nöjda. De har ju lärt sig något. Så är det inte för oss. Vi måste ju lösa ett problem. Det finns alltså kulturella skillnader. Naturliga mötesplatser saknas. På en näringslivsfrukost i Piteå snubblar man inte över forskare”.

Samuel Holmström, vd Lundqvist Trävaru AB

“För att lyckas måste parterna ha förtroende för varandra, ha ett gemensamt mål och förstå varandras drivkrafter”

Johan Sterte, rektor Karlstads Universitet

“Våra tidsperspektiv är annorlunda än forskarnas. Skilda tidshorisonter: 5-årigt funkar inte för oss”

Victoria van Camp, Tekn. Dr. CTO, AB SKF

“Vi lever i olika världar. Näringslivet tänker veckor medan akademien räknar år.”

Faramarz Agahi, universitetsadjunkt, Göteborgs universitet

7. Näringslivet har intresse av forskning – men har ibland svårt att nå den

Näringslivets intresse för att delta i R2B:s aktiviteter och praktiskt använda sig av 100-listan är stort. Många samverkar redan i hög grad med lärosäten, men många vittnar

också om svårigheter med att få till de kontakter och den dialog de önskar. Särskilt tydligt uttrycks det av mindre, och mer nyetablerade, bolag.

“Forskarna har ofta sin egna borrhål och vi behöver kunna gå till universiteten med konkreta frågor. Om man ska delta i ett forskningssamarbete är det krångligt med forskningsansökningarna... För oss är det intressant att hålla koll på vad som händer i forskarvärlden. 100-listan med 2020-års projekt diskuterades i Polarbröds eget innovationslabb – Smedjan. Granskningen av listans projekt gav en fullträff.”

Karin Bodin, koncernchef Polarbröd

“Listan är intressant även för stora företag som Scania. Även om vi har egna inkubatorer och etablerade samarbeten med universitet och högskolor, så kan vi hitta bra idéer. Vi kan inte uppfinna allt själva. R2B är exakt vad vi vill åstadkomma.”

Tony Sandberg, tidigare forsknings- och innovationschef Scania

“Vi måste få in entreprenörerna i ekosystemen, det räcker inte med företagsparker och sådant: vi måste locka de riktiga entreprenörerna till lärosätena. Entreprenörer som kan scouta de nya idéer som skulle kunna ge upphov till nya företag.”

Tuula Teeri, vd IVA

“När jag pratar om vilken forskning jag skulle vilja se så möts jag av attityden att företag inte ska komma till forskarna och tala om vad de ska forska om.”

Henrik Lampa, tidigare hållbarhetschef Dustin

8. Kunskapsutbyte efterfrågas – men naturliga mötesplatser saknas

Enigheten är stor om att bättre och fler möjligheter att skapa kontakter mellan forskare, entreprenörer och andra delar av näringslivet behövs. Många vittnar om att R2B:s aktiviteter har utgjort sådana mötesplatser, men också befast hur stort det tomrum är som finns att fylla.

”På en näringslivsfrukost i Piteå snubblar man inte över forskare. R2B är ett jättebra exempel på mötesplats.”

Samuel Holmström, vd Lundqvist Trävaru AB

”Ganska mycket forskning sker i samarbete med industrin. Därför är det viktigt för unga forskare att inte bara bygga ett akademiskt nätverk. Det kommer ju lite av sig självt under forskarutbildningen. Men det är lika enkelt att skapa nätverk med industriella partner i relevanta branscher. Här har 100-listan och Research2Business en viktig roll.”

Birgitta Bergvall-Kåreborn, rektor Luleå tekniska universitet.

”Forskarna förstår näringslivets och samhällets utmaningar bättre genom möten med företag och deras egen väg till marknaden kan gå fortare av att få fler insikter”

Mona Wilcke, vd Stockholms universitets Holding AB

9. Samverkan höjer forskningsnivån – och är vanligare vid mindre lärosäten

Bilden är att samverkan med omgivande samhälle är mer centralt för många mindre lärosäten, inte minst kopplat till behovet att skapa konkurrensfördelar till större och mer etablerade lärosäten.

”Industrins kunskap och erfarenhet kompletterar ofta väldigt väl det som tagits fram av akademiker. Bra industri-samverkan utmanar forskare att tänka ut lösningar på praktiska problem men väcker också nya frågor för forskningen.”

Tuula Teeri, vd IVA

”På de stora lärosätena undrar dom: hur får vi tag i företag? Dom anser att det är svårt att göra forskning ihop med företag. Vi säger: nej, det är inte alls svårt. Det är vår grundförutsättning”

Jenny Bäckstrand, docent vid Tekniska högskolan vid Jönköping University.

”De mindre svenska universiteten har lättare än de riktigt stora att förstå oss och har större vilja till samarbete. De stora är mer teoretiska och siktar helst på publicering. Större svenska universitet vill konkurrera med varandra. Det funkar inte så bra om man är ett land med 10 miljoner invånare”.

Victoria van Camp, Tekn. Dr. CTO, AB SKF

”Mindre nya lärosäten är bäst på att skapa näringslivskontakter”

Per-Erik Olsson, professor i Biologi och grundare Biompakt

10. Sverige är ett litet land – nationella insatser är nödvändiga

Behovet av en nationell samlingsplats kring nyttiggörande av forskning är tydligt. IVA ser det som angeläget med ett nationellt koordinerat och samlat grepp baserat på aktiva nätverk och samarbete mellan redan befintliga kunskapsnav och aktörer.

”Det ser helt olika ut på universiteten och det är för få goda exempel som sprids mellan lärosätena”

Erik Bengtzboe, Moderaterna

”Här har vi gått bet, det behövs incitament som backar upp samverkan”

Jennie Nilsson, Socialdemokraterna

Slutsats

Research2Business är ett kraftfullt verktyg för såväl ett ökat intresse som en ökad förståelse för nyttiggörande av forskning på svenska lärosäten. En forskning som genomgående håller en hög kvalitet, men där forskarteamen behöver förstärkas för att nå ut och möta omvärlden utanför det akademiska rummet. Som tidigare konstaterats, inte minst via urvalsprocessen till IVAs 100-lista, finns det stora skillnader vad gäller den entreprenöriella förståelsen. Att som forskare, mer eller mindre, på egen hand driva processen mot en kommersialisering av sin forskningsgärning är vanligen ingen naturlig del av yrkesrollen. Det är mot denna bakgrund som ett deltagande i någon av R2B:s aktiviteter indirekt fungerat som ett lärande och processerna har strukturerats därefter, bland annat genom att belysa framgångsfaktorer som i sin tur kan leda till möten med god utväxling.

En snabbväxande omvärld gör R2B än mer relevant. Det är få företag som har tid eller resurser att få kontakt med lärosä-

ten i allmänhet eller kunna ta del av den senaste och mest intressanta forskningen i synnerhet. Med R2B får företagen en nationell överskådlighet och en kontinuitet i kontaktskapandet med lärosätesanknutna forskningsprojekt.

Förmågan till entreprenörskap är en viktig faktor för att effektivt och med bestående framgång omvandla forskning till innovation och faktisk nytta, men det behövs också en nyfikenhet och en stark drivkraft hos näringslivet. Här kan R2B agera facilitator. Hur IVA utvecklar och driver sitt påverkansarbete är förvisso inte en isolerad fråga för R2B, men projektet utgör nu den mest aktuella källan för de många frågor som omger nyttiggörande och samverkan.

Research2Business är genom att vara operativt, via sin lärandeprocess och inte minst tack vare att en mycket stor mängd människor involveras över lång tid, ett unikt projekt. Både för IVA och nationellt men även satt i en internationell kontext.

Appendix

Referenser
och fördjupning
Personer och
engagemang

Referenser och fördjupning

Samtliga citat kommer från projektets webinarier, seminarier, artiklar och intervjuer som finns publicerade i sin helhet på iva.se/R2B.

Personer och engagemang

Personer som engagerats i IVAs projekt Research2Business.

Styrgrupp

Marianne Dicander Alexandersson,

Styrgruppsordförande. Ledamot av IVA, tidigare ordförande IVA Väst, ordförande Sahlgrenska Science Park, rådgivare och styrelsearbetare.

Anna Holmberg Borkmann, Innovation Manager, Sahlgrenska School of Innovation and Entrepreneurship.

Anna Nilsson Ehle, ordförande Vinnova och Lindholmen Science Park. Ledamot av IVA.

Malin Persson, styrelsearbetare i ett flertal bolagsstyrelser som Evry, Hexatronic, Mekonomen Group, Peab och Ricardo. Ledamot av IVA.

Mikolaj Norek, Forum Manager, Forum for Innovation Management, FIM & KarlAdam Bonniers Stiftelse.

Saeid Esmaeilzadeh, serieentreprenör, grundare och ordförande Serendipity Group. Ledamot av IVA.

Tuula Teeri, vd och ledamot av IVA. Forskare på VTT, tidigare professor och prorektor KTH, tidigare rektor Aaltouniversitetet.

Projektteam IVA

Malin Mohr, projektledare 2017 – nuvarande

Carl-Johan Nordlander, teknikstöd för ansökningsportal, maj 2018-januari 2020

Christina Palmgren, delprojektledare konsult, januari 2019- april 2020, mars 2021-maj 2021, augusti 2021-maj 2022.

Ellen Frostell, projektkoordinator, september 2020-mars 2021

Helena Mehra, kommunikatör, juni 2018-september 2018

Jenny Öijermark, kommunikatör konsult, augusti 2018-september 2019

Johanna Theander, kommunikatör, december 2017-augusti 2018

Monica Sannerblom, projektkoordinator, 2017-mars 2020

Olle Wallin, delprojektledare, augusti 2021-juni 2022

Sara Lodén, koordinator R2B Mentor, 2019-januari 2020

Sofia Yngwe, kommunikatör, september 2019-nuvarande

Anders Sahlman, konsult workshopledare och moderator

Tillskott i arbets- och referensgrupper

Charlotta Wikström, Ekbacken konsult

Christine Bruijn Mulder, innovationsrådgivare Högskolan i Skövde

Eva Högström, kommunikationschef, KK-stiftelsen

Fredrik Gustafsson, ordf. IVAs Näringslivsråd Östergötland, professor Linköpings universitet

Hanna Blomster, innovationsrådgivare, Luleå Tekniska

universitet

Johan Christenson, HealthCap

Johan Landström, Mittuniversitetet

Karolina Partheen, innovationskontorschef, Chalmers

Lena Hed, kommunikationsstrateg, Vetenskapsrådet

Peter Löwenhielm, innovationsrådgivare, KI Innovations

Richard Andersson, innovationsrådgivare, Högskolan i Skövde

Sabine Mayer, LTU Innovationskontor

Sara Arvidson, kommunikationschef, Örebro universitet

Åsa Ek, CellutechAB

Åsa Valadi, innovationskontorschef, Chalmers

Projektråd

R2Bs projektråd säkerställer projektets inhämtning av kunskap och erfarenheter. Projektrådet främsta uppgift är att vara rådgivande, granskande och komma med andra idéer (än arbetsgrupper) samt vara vägledande i beslut som styrgruppen fattar. Projektrådet används också för avstämning och rådgivning gentemot arbetsgrupperna.

Anders Johanson, Adj. Prof., KTH (tidigare CTO Husqvarna)

Anne Lidgard, Direktör, Vinnova

Birgitta Bergvall-Kåreborn, Rektor, Luleå tekniska universitet

Catharina Tunberg, CTO, Permobil

Christin Wendel, Strategisk samordnare, Patent- och registreringsverket (PRV)

Christina Wainikka, Policyexpert för immaterialrätt, Svenskt Näringsliv

Elisabeth Hörnfeldt, Head of innovation office, Scania Group

Emil Görnerup, Forskningspolitisk expert, Svenskt Näringsliv

Emma Burman, Affärsrådgivare LNU, Vd Linnaeus University Development AB

Eva Schelin, Vd KK-stiftelsen

Helena Jerregård, Vicerektor, MDU

Johan Lilliecreutz, Vd LiU Holding AB och FUHS

Juliana Falke, Kund- och affärschef, ALMI Företagspartner AB

Malin Mohr, Projektledare IVA, R2B

Maria Landgren, Chefsstrateg, Vinnova

Marianne Dicander Alexandersson, Stygruppsordförande, R2B

Mats Nilsson, CTO, Ericsson AB

Mats Rydehell, CEO, R-Innovation AB

Mona Wilcke, Vd Stockholms universitets Holding AB, FUHS-representant

Paul Pettersson, Rektor, Mälardalens högskola

Peter Aronsson, Rektor, Linnéuniversitetet

Teresa Jonek, Expert forskning, kompetensförsörjning och innovation, Teknikföretagen

Tony Sandberg, Forskningschef, Scania CV AB

Urban Eriksson, Vd SLU Holding AB, ordförande FUHS

Ulf Södergren, Initiativtagare IVAs CTO-nätverk, tidigare CTO Assa Abloy, Electrolux m.fl.

Lisa Ericsson, Avd. Chef Innovation, KTH, FUHS (ersätter Urban vid förhinder)

Urvalskommitté för IVAs 100-listor

Urvalskommittéerna för IVAs 100-listor hämtas ur IVAs breda nätverk och har bestått av drygt 40 kvalificerade personer som representerat akademi, näringsliv och offentlig verksamhet.

Adam Aiosto, VD Emballator

Amy Loutfi, Pro-vice-chancellor, Artificial Intelligence Professor, Head of AASS Machine Perception and Interaction Lab Department of Science and Technology University of Örebro, IVA-ledamot

Ann Wennerberg, Professor, Inst. f odontologi, Göteborgs Universitet, IVA-ledamot

Anna Adolfsson, Trainee Technical Development Program, SSAB

Anna Danestig, Ansvarig kundupplevelse och processägare externa relationer, PRV

Alice Kempe, Jägmästare och styrelseledamot Kempestiftelserna och Holmen

Arne Norlander, Tekn. Dr. Vd NORSECON AB

Catharina Tunberg, Executive Vice President R&D, Group R&D Permobil, IVA-ledamot

Catharina Lagerstam, PhD, styrelseordförande EMPE Diagnostics

Catrin Gustavsson, Senior Vice President Innovation & New Business, Södra

Cecilia Molinder, First Line Manager Roller Compaction & NPI AstraZeneca

Charlotta Nordenberg, Chef Malmö Universitetets innovationskontor

Christin Wendel, Strategisk samordnare, PRV

Daniel Brandt, Department Manager Atlas Copco

Daniel Carlsson, Affärscoach KTH Innovation

Elena Fersman, Research Director, Artificial Intelligence, Ericsson

Erik Lindahl, Professor i biofysik

Eugen Steiner, HealthCap, IVA-ledamot

Eva Lindh-Ulmgren, Chef materialdesign, Strategisk forskning, Sandvik Materials Technology, IVA-ledamot

Eva Lindström, Tidigare statssekreterare Näringsdepartementet, ledamot i IVA avd. XI

Fredrik Brandt, OP Teknik

Fredrik Heintz, Bitr. prof, Linköpings universitet, IVA-ledamot

Fredrik Lagergren, Vd SAM, IVA-ledamot

Fredrik Sjöholm, Professor, Vd Institutet för näringslivsforskning, IVA-ledamot

Göran Stemme, Professor, KTH

Hans Enocson, Senior Advisor

Helena Malmqvist, Forskningschef, Jernkontoret

Henrik Runnemalm, Head of research, GKN Aerospace Engine Systems

Ingela Lindh, Arkitekt, styrelseledamot i företag och organisationer inom bla. fastighets- och energisektorn, IVA-ledamot

Jan Nordling, Energiexpert IVA

Jan Tengwall, Innovationsrådgivare, Grants and Innovation, Högskolan i Borås

Jane Walerud, Tech. Dr. H.c., Walerud Ventures, IVA-ledamot

Jesper Johansson, VD, Talent Eye

Johan Kuylenstierna, Adj. professor och rektorsråd för Hållbar Utveckling Stockholms universitet, Ordförande Klimatpolitiska Rådet, IVA-ledamot

Johan Åkerman, Professor i fysik, Göteborgs universitet, IVA-ledamot

Johan Gunnarsson, PhD, CTO Combitech AB

Jonas Nilsson, Innovationsrådgivare LiU Innovation, LiU Invest

Karl Henrik Johansson, Professor Networked Control and Director Digital Futures Kungliga Tekniska högskolan, KTH

Katarina Gårdfeldt, Docent oorganisk miljö kemi Chalmers, Direktör Polarforskningssektariatet

Kenneth M Persson, Professor, Forskningschef, Sydsvatten AB, IVA-ledamot

Kerstin Lindberg Göransson, Vd Akademiska Hus, IVA-ledamot

Klas Moreau, Vd ZeroPoint Technologies

Lars Gunnar Mattsson, Prof. Em. Handelshögskolan, forskare vid Mistra Center for Sustainable Markets, IVA-ledamot

Lars Wiigh, EU-ansvarig och Affärsutvecklingschef, IBM

Linda Assbring, KK-stiftelsen

Magnus Frodigh, Vice President and Head of Ericsson Research Ericsson AB

Magnus Sundstedt, Affärscoach, Lead, LiU Innovation, Linköpings universitet

Maria Krafft, Dr., Trafiksäkerhetsdirektör Trafikverket

Maria Smith, Generalsekreterare Axfoundation

Maria Svane, Fil. Dr. fysikalisk kemi Göteborgs centrum för hållbar utveckling, GMV

Martin Wikström, Dr. PhD, Temachef forskning och utbildning, IVA

Mats Deleryd, Professor, Vd SIQ, Institutet för Kvalitetsutveckling, IVA-ledamot

Mats Rydehäll, Vd, R Innovation AB

Mats Danielson, Rektorsråd Stockholms universitet

Monica von Schmalensee, Arkitekt SAR/ MSA, Partner White arkitekter

Per Olofsson, Vd Girindus Investments AB, IVA-ledamot

Per Hjertén, Projektledare IVA

Peter Berg, Industri-expert, IVA-ledamot

Peter Löwenhielm, Dr., affärscoach, KI Innovations AB

Pirkko Tamsen, Fil.Dr, Konsult inom Life Science, Arandi Innovation AB

Peter Berg, Industri-expert

Patrik Blomquist, Business coach Karolinska Institutet Innovations

Sonja Berlijn, Head of KTH's School for Electrical Engineering and Computer Science, Professor Sustainable Integrated Energy Systems Kungliga Tekniska Högskolan, KTH

Samuel Holmström, Vd, Lundqvist Trävaru AB

Sasko Simonovski, Utvecklingschef Lumenradio
Sebastian Wiberg, Vd Vinden
Signhild Arnegård Hansén, Svenska Lantchips, IVA-ledamot
Sven Löfquist, Ordförande Manomotion AB, IVA-ledamot
Thomas Eldered, Direktör, Recipharm
Thomas Schön, Professor artificiell intelligens
Institutionen för informationsteknologi Uppsala universitet, IVA-ledamot
Teresa Jonek, Näringspolitisk expert Teknikföretagen
Ulf Södergren, IVA-ledamot
Ulf Wahlberg, IVA-ledamot
Ulla Eriksson-Zetterquist, Professor i företagsekonomi, m särskild inriktning organisation och management, Göteborgs Universitet, IVA-ledamot
Ulla Sandborgh, Generaldirektör Näringsdepartementet, samordnare Näringslivets vattenhushållning, IVA-ledamot

Ulrika Kolsrud, President Health and Medical Solutions
Essity, IVA-ledamot
Victoria Van Camp, Tekn. Dr. CTO, AB SKF, IVA-ledamot
Åsa Kallas, Affärsutvecklare KI Innovation
Åsa Zetterberg, Förbundsdirektör TechSverige

Partners

Vinnova
Teknikföretagen
PRV
KK-stiftelsen
Svenskt näringsliv
Almi

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien är en fristående akademi med uppgift att främja tekniska och ekonomiska vetenskaper samt näringslivets utveckling. I samarbete med näringsliv och högskola initierar och föreslår IVA åtgärder som stärker Sveriges industriella kompetens och konkurrenskraft. För mer information om IVA och IVAs projekt, se IVAs webbplats: www.iva.se.

Utgivare: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), 2022
Box 5073, SE-102 42 Stockholm
Tfn: 08-791 29 00

Inom ramen för IVAs verksamhet publiceras rapporter av olika slag. Alla rapporter sakgranskas av sakkunniga och godkänns därefter för publicering av IVAs vd.

IVA-M 535
ISSN: 1100-5645
ISBN: 978-91-89181-30-4

Projektledning: Malin Mohr, IVA
Redaktör: Sofia Yngwe, IVA
Text: Anna Lindvall, Sofia Yngwe
Layout: Pelle Isaksson, IVA

Denna rapport finns att ladda ned via www.iva.se

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien